

طراحی الگوی فرایندی نظام برنامه‌ریزی فرهنگی‌شده در شهر اسلامی - ایرانی با رویکرد آینده‌پژوهی*

محمد رحیم عیوضی^{**}، ناصر براتی^۲، احمد پور احمد^۱، عین الله کشاورز ترک^۴

^۱ استاد دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

^۲ دانشیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

^۳ استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تهران

^۴ دکتری آینده‌پژوهی، استادیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۰۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۲/۰۴

چکیده

آینده‌پژوهی ارتباطی دو سویه‌ای با انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی و فرهنگ‌م‌لت‌ها دارد. از این حیث ریشه‌یابی نسبت بین برنامه‌ریزی و فرهنگ در نظام توسعه شهری با رویکرد آینده‌پژوهی ضرورت می‌یابد. هدف از تشریح این نسبت نیز چشم‌انداز آینده‌ای مؤید نظام شهری با مختصات و نمادهای اسلامی - ایرانی است. با توجه به هدف مقاله که تبیین جایگاه برنامه‌ریزی فرهنگی‌شده در شهر اسلامی - ایرانی است، روش تحقیق کیفی - کمی برای آن برگزیده شده است. پژوهش حاضر دارای دو بخش اصلی است، در گام اول مبانی روش‌شناختی تدوین الگوی بومی بر مبنای پیوند فرهنگ و برنامه‌ریزی تدوین شده است. بر مبنای رویکرد برنامه‌ریزی فرهنگی‌شده نیازمند ایجاد ساختارهای جدید در نظام برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای هستیم. این ساختارها در ابعاد سطح کلان شامل تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور و رصد فرهنگی بر مبنای مزیت‌های منطقه‌ای است. سطح تحلیل شهر نیازمند برنامه جامع با رویکرد آینده‌پژوهی است که نظام مدیریت شهری نیز باید با آن منطبق و چشم‌انداز شهر بر اساس مبانی سیستم فرهنگی‌شده تدوین شود. ورود فرهنگ در متن برنامه‌ریزی در سطوح مکانی و مقیاس‌های مختلف زمانی می‌تواند به تحقق الگوی اسلامی - ایرانی کمک نماید. سپس در گام دوم، کاربرد مبانی و روش‌های آینده‌پژوهی در راستای تدوین الگوی فرایندی سیستم برنامه‌ریزی فرهنگی‌شده در نظام توسعه شهری بر مبنای مدل‌یابی ساختاری تفسیری، تجویز شده است. در این الگو، ضعف نظام برنامه‌ریزی شهری بر مبنای عدم توجه به دو مؤلفه فرهنگ و آینده‌پژوهی تحلیل و سپس ارتباط و پیوند سطح تحلیل شهری، منطقه‌ای و ملی در گام‌هایی مشخص و تبیین شده است.

واژگان کلیدی: آینده‌پژوهی، سیستم برنامه‌ریزی فرهنگی‌شده، شهر اسلامی - ایرانی، مدل‌سازی ساختاری تفسیری.

* این مقاله مستخرج از رساله دکتری آقای عین الله کشاورز ترک با عنوان «جایگاه برنامه‌ریزی فرهنگی در نظام توسعه شهری با رویکرد آینده‌پژوهی» می‌باشد.

** E-Mail: eivazi@soc.ikiu.ac.ir